

375 2

ORATIO
DE VITA ET OBITU SPE-
CTABILIS ET MAGNIFICI DO-
MINI GABRIELIS PERENII COMITIS CO-
mitatus Abauynariensis perpetui, Supremi Regie Curie in
Regno Vngariae Iudicis, Musarum Mæcenatis
beneficentissimi &c. Habita

À
BASILIO FABRICIO ZYKZAI, LVDIMA-
gistro in Sarospatok. Anno Christi 1567.
D. Iulij 28.

πνεύματιον Annum Natiuitatis 1532, Vitæ
35. & obitus ipsius 1567,
Complectens.

BELLACIS TVRCÆ STIRIA VRITVR ECCE CATERVIS,
NASCERIS VT GABRIEL CLARAS INVECTVS AD AVRAS:
NONA NEC ACTA TIBI EST VT OLYMPIAS, ABSTVLIT EBEL
Te patris InfraCTæ LVX ab peracerba Perene.

Witebergæ Excudebat Iohannes Crato.
Anno M. D. L XVIII.

ORATIO AD ZOILVM.

Zoile quid frendis, rabido cur dente minaris?
Forſitan immeritam dilacerare cupis.

Alterius prolem crudeli rodere morſu
Deſine, ſed ſegetem decmete falce tuam.

Nō magnus labor eſt quoduis reprehendere ſcriptū,
Difficile eſt ſobolem ſed generare parem.

Parce igitur miſeram naſo ſuſpendere adunco,
Non ſum iudicio ſubijcienda tuo.

ZOILVS LOQVITVR.

Me vulgus diris ſolet inſimulare querelis,
Quòd carpam dictis optima quæq; meis.

Quæ bona ſunt linquo, perſtringo digna notatu,
Hoc ſcriptum vitio vertere nemo poteſt.

Fabrics quoniam laudans benè geſta Patroni
Singula blandicijs & ſine fraude refert.

T .M. P.

EPIGRAMMA
IN COMMENDATIONEM
ORATIONIS FVNEBRIS, GRATI
QVE AVTORIS ERGA PATRONVM
iam defunctum studij & obseruantie.

- Α Λαοὶ δυσήνοις τότε ἄσπετά ἐστι βροτῶσιν,
 Ἡρώας κρατερὸς μοῖρα ἔληται ὅταν,
 Η γέμονες λαῶν γὰρ ποιμένες εἰπὶν ἀγαυοὶ
 Ὀφιοδότες σῶζ' ἢ τῶν γέρας ἐπὶ νόμους.
 Π ἡμᾶτα Παινονικῷ γαῖαν ἐν πολλὰ βαρύνει,
 Ἀρχοντες γὰρ Φῶς ἡλίοιο λίπον.
 Κ αἰ ΠΕΡΕΝΗΟΣ ὦ οἷς ΓΑΒΡΙΗΛ θάνει ἄγλα·
 Ἴσεν δὲ θανάτῳ ἐξεδάμησε βέλ· (ἦρω·
 Ε ὕμνετ' νῦν κίεν· αἰεκέα πότμον ἐνίστας,
 Ω Βασίλῃσι πάτρης κῦδ' ὄρεσιν ἔων.
 Α ρχόνων ἔτ'· μαλα ἐξοχ' ἡμῶν πᾶσι πάντων,
 Οἱ τὸς Παινονίης νομεύεσσι πόλεις.
 Α εἶπε γόνον κεδνὴ ἀλόχῳ, ἔκ κηδεα λυγρὰ
 Οτρηροῖς σῖναχον καὶ τεράπῃσι φέρεν.
 Α ῥῆτον δὲ ἄχ'· Φρονίμοις, πένθος τε πολίτης,
 Τῷ δὲ μέγαν μεσῶν θρήνον ἔθηκε χόρον.
 Ο ὑδ' ἄλλως κείνῃ λαοὶ πλανήσιν θανόντ'·
 Αμνοκόπιο Φυγῇ ὡς σκαλαπύζει οἷς.
 Γ νήσιός ἐστι πόν· πίων ἀνὰ ἔργα γινώσκην,
 Ἰφθίμων, δῆμῳ οἱ καλὰ ῥέξαν ἐνὶ.
 Σ ὕμφορ' ἐν καὶ πρὸς Βασίλῃ· ἐναγίσματα κάσ'·
 Ἡρώ·, γονέων ὅς κλυτὸν ἔσκει τέκ·.
 Α λαοὶ τῶν Δεργιστῶν χάριν ἀνταποδῆναι
 Σοὶ πέπῃ, ὅς περὰ τοῦ πολλὰ δέοντα λάβεις.

- Ε** ἔ' ἀχαριστὸς ἀνὴρ ὅστις μὴ ζῶντι ἀκῆδῃ,
 Ποιήσῃ λήθην ἀλλὰ κατοιχομένη.
Τ ὡς ποτὲ ἡρώων μεγαθύμων ἐργματ' ἐφώνων,
 ἱσταμένη αὐτ' ἀρετῶν εἰκόνας ἡδὲ πάφον.
Κ αἰ πάλοι ἡμίθεος ἐκάλειν βασιλεῖς μὲ μοῖραν
 Εἴξει πρᾶξας ἐν βιότιο λέγειν.
Ο ὕτ' ὡς κοσμητῶν γὰρ ἀγακλυτὸς ἴω ἐνὶ δῆμῳ
 Εὐδλὸς ἑὼν ἀρετῆς κληρόνομ' πατρικῆς.
Α ἴδιον ὅ' ἔστιν ἀλάχ' νῦν νόσφι μερμυγῶν,
 Ευλογεῖ χρεῖσιν σὺν μακάρεσσι θεόν.
Α ἁλὰ σὺ ὦ Βασίλφε διδάσκαλε λῶσε, κατ' αἶσαν,
 Ἀνδρὸς κυδαλίμης ἔξοχα ἔργα λέγων.
Μ ἤποτε ἀφραδέων πᾶ κέρματ' ἀβέλπερα τρήσας,
 Ἀνδράσι πευκαλίμοις ἢ ἀρετῶν αἰλῖς.
Ε ἴ τις πλὴν ἀρετῶν ἀνδρᾶς τ' ἀρετῶν φιλέοντας
 Εἴσεταί ὃς ὕμνοισι ἀξιοῖ εἶδμεναι.
Ο ὕτ' ὡς σὺν πάδε ἔρχων ἐπιδεικνύμενος ἀρετῶν,
 Τοῖα δὲ ἐν κραδίῃ ῥήματα λέξῃ εἴη.
Ν αἰ ὅδε εὐδλὸς ἀνὴρ, καὶ ὅστις ἀμύνομ' σάφα εἰπεῖν
 Ορθῶς καὶ σωεῖως τὸν σωερέα φε λόγον.

Thomas Monos

Patarchinus.

GENEROSÆ ET MAGNIFICÆ
DOMINÆ HELENÆ ORSZAG, CONSORTII
quondam Spectabilis & M. D. Gabrielis
Perenij, Basilius Fabricius

S. D.

Quoniam Generositati tuæ sic placuit, ut oratio quam habui in funere Illustris et Magnifici Domini Gabrielis Perenij, Mariti tui beatæ memoriæ, Mæcenatis autem mei optimi, in publicum exiret, non potui iustæ postulatio-
ni refragari, quamvis varia iudicia scripti eius euulga-
tione, apud iniquos talium officiorum censores me su-
biturum, tacitè prospicerem. Tanta enim perversitas,
ne dicam improbitas est plerorumq̃, in hac maligna sy-
cophantia corruptissimorum seculi nostri iudiciorum,
ut tales etiam pietate religiosa præstandas, magnis
præsertim viris, debitæ observantiæ, mentisq̃ gratæ te-
stificationes publicas, non vereantur in sinistram rape-
re partem, in ysq̃ malitiosè carpendis liuidæ naturæ fœ-
dum morbum, studiumq̃ maledicentiæ liberalibus in-
genijs detestandum, turpissimè prodere. Cum aduer-
sus larvas luctari, mortuorumq̃ omni iam humano iure
defunctorum manes Theonino dente lacerare, sordidum
semper, profanum & impium fuerit habitum. Econ-
trà ciuiliior antiquitas etiam apud Ethnicos, rebus hu-

A 3 manis

manis exemptos, ac de Repub: præsertim benè meritos, in
Heroum ac semideorum numerum piè retulit, eos sa-
cro sanctos, amplissimis honoribus, cultuq; propè diuino
venerandos iudicauit. Quod ipsum officium in vera Ec-
clesia, quæ de reuerentia viris Principibus & viuis &
mortuis debita, diuina etiam lege sancita, rectius sentit,
multò magis præstari ab omnibus bonis conuenit. Qua-
re Criticarum quidem & calumniosarum, si quæ futu-
ræ sunt, censurarum delicias, pascendis Momis, quibus
ἡ κακολογία ὅψον ἐστὶ, relinquentes, nihiloq; segniores, mor-
dacitatis istius petulantis metu redditi, pium officium
semel institutum constanter urgere, hocq; qualecunq;
est ieiunum & inelaboratum scriptum, sub nomine Ge-
nerosæ M. T. ad quam inprimis tractatio ista pertinet,
emittere decreuimus. Cui suscepto argumento vtinam
aliqua ex parte respondere potuissemus. Illud bona con-
scientia affirmare ausim, voluntatem optimam, pectus
candidum, Principisq; mei defuncti studiosissimum, ad
scriptionem istam me attulisse: Ita tamen vt contra
veritatem, fauori vel gratiæ, quam certè apud mortu-
um venari non potui, nihil omninò tribuerem. Volui eti-
am acerbissimos orbitatis angores, quibus M. T. plus
æquo macerari ac penè contabescere audio, ista quali-
cunq; obseruantie debitæ significatione, pro meo loco
solari. Illis autem G. T. immodicè indulgere, nec decet
nec vtile est: Non tantum quòd imbecillam aliqui
mor=

morbisq; atrocibus fractam valetudinem, mœrore isto frustra conficies: Sed etiam quòd minus æquum est illius mortem tam pertinaci luctu deflere, cui hac migratione nihil omninò mali, imò æterna requies comparata est: Sic enim vitæ immortalis felicem sortem inuidere illi videberis. Habes præterea (quod multum leuare dolorem tuum debet) in Aula viros honestissimos, dignitate, Prudentia & Virtute præstantes quam plurimos, Marito etiam tuo viuenti fidissimos, qui in hac orbitate, negocia tua omnia priuata & publica magna cum fide & industria administrant. Inter quos, iudicio etiam non obscuro morituri Principis nostri, facile eminet, Nobilitate Generis, sapientia, fide & integritate Insignis vir D. Franciscus Melithius, arcis Diosgyor Præfectus, qui memor beneficiorum plurimorum à Principe suo liberaliter ab ineunte ætate collatorum, obseruantiam suam gratæq; mentis obsequia defuncto etiam, cum magna constantis fidei laude comprobare nititur, onerag; uaria Gubernationis magna ex parte sustinens, solerti industria res omnes M. T. procurat.

Quod reliquum est, vt hanc tenuem propensi studij nostri significationem, qua memoriam Illustris & Magnifici Domini Mariti Generositatis tuæ pro nostra mediocri facultate ornare studuimus, pro innata clementis naturæ bonitate M. T. in optimam, sicut & offerimus partem accipiat, oro.

Dominus

*Dominus Iesus, æternus Dei Patris Filius, con-
soletur ærumnas priuatas & publicas M. T. eandemq̃
sospitem & incolumem in annos multos vna
cum Patria melius quàm nunc con-
stituta, benignè tue-
atur.*

*Ex Sarossatak Idibus
Aprilis 1568.*

F V N E B R I S A D

T V M V L V M S P E C T A B I L I S E T

M A G N I F I C I D O M I N I G A B R I E L I S P E R E N I I,

Comitis perpetui terræ Abatvuarientis, supremi Cu-

riæ Regiæ Iudicis &c. Domini & Patroni studiorum

benignissimi : Habita sexto Cal. Sextil. Anno Christi

1567, In frequenti conuentu Procerum & No-

bilium Regni ad exequias con-

gregatorum,

A B A S I L I O F A B R I C I O Z Y K Z O V I A N O

Ludimagistro in Sarospatak.

VM P V B L I C V M I S T V M P R O V I N C I A E
 Vniuersæ luctum considero, priuatamq;
 singulorum ordinum mæstitiam, lugubri
 quoq; habitu testificatam intueor, Spectabi-

les & Magnifici Domini, Generosa Nobilitas, vosq;
 Cives totius ditionis istius honestissimi, qui omnes vna-
 nimi consensu ad persoluenda Optimo Principi nostro
 iusta funebria, vltimum istud pij & constantis erga
 defunctum studij specimen declaraturi, conuenistis:
 non possum equidem non vehementer commoueri animo,
 ita vt præ nimia anxietatis mentis perturbatione penè ex-
 animer. Tanti enim & tam multæ mæroris longè
 acerbissimi causæ se afferunt, vt vox dolore interclusa

B

quale

quale dicendi faciat initium vix possit reperire. Deplorat tristem orbitatem suam Patria, infinitarum ærumnarum mole oppressa, dissidijs civilibus, seditionibus furialibus miserè dilacerata, ideoq̃ salutaribus, sapientibus ac pijs Gubernatoribus nunc maximè indigens. Conflictatur mærore grauissimo, reliquus ordo Procerum, vniuersaq̃ Vngarica Nobilitas, quæ in tot funestis cladibus, distractionibus, bellis ac ruinis Regni miserandis, Principis huius virtutem, sapientiam, fidem ac providentiam inprimis expetebat. Lugent Ecclesiæ Pannonicæ, Nutritio, ac Protectore pientissimo, statu rerum ad Religionem pertinentium tristissimo, orbitatæ. Squalore conficitur Schola ista, quam velut ex naufragijs rei literariæ passim miserrimis istis temporibus disturbatæ, ac dissipatæ, Princeps Optimus magno studio colligere cæperat, quòd tanto Patrono spoliata sit, in cuius pietate & benignitate, omne suorum successuum collocauerat præsidium. Ipsi deniq̃ parietes ac tecta, Urbis Templiq̃ huius, quæ nuper ipso vino florebant, mæstitiam doloremq̃ publicum videntur agnoscere. In hoc communi omnium luctu, Spectabiles & Magnifici Domini, Generosaq̃ Nobilitas, ipse quoq̃ multum consternatus sum, flebiliq̃ singulorum orbitatem suam deplorantium querela ita exacerbatus, vt mea qualiscunq̃ vox, quæ testimonium obseruantiae debitæ, gratæq̃ mentis erga Patronum & Mæcenatem
Optimum,

Optimum, in postremo isto pietatis necessaria officio
edere debebat, lacrymis penè absorbeatur. Sed quoniam
sine nefario ingrati animi scelere tacere omninò non pos-
sumus, Testificatioq; publica pietatis erga laudatissim-
um Principem, de Ecclesia ac R epub. Vngarica o-
ptimè meritum edenda, reddemus exequias debitas
Mæcenati & Fautori non tantum studiorum nostro-
rum benignissimo, sed Parenti etiam & Præsidi reliqui-
arum Regni afflictissimi optimo, quantum anxietas
animi, nostraq; balbutiens infantia, in ista temporis
angustia patientur: Non tam ideò, vt laudum ipsius
plenum aliquod instituamus præconium, quàm vt iu-
stissima pietatis & obseruantiae debitæ obsequia per-
soluamus, ne amplissimorum illius in R epub. & Ec-
clesiam meritorum parùm grati aestimatores fuisse vi-
deamur.

Atq; vt hinc initium orationi meæ, seu potius que-
rulæ lamentationi faciam, Spectabiles & Magnifici
Domini, Generosaq; Nobilitas, iustissimè deploratur
Vngariæ desperatissimæ, nulla vnq; humana cogita-
tione exhauriendâ calamitas, quæ sanè Fatis iam olim
nobis aduersis, ideòq; ad extremum Gentis interitum
cuncta deuoluentibus, ad eam recidit fortunam, vt
à continuis cladibus nunquam queat respirare, sed ac-
crescente indies acerbiorum malorum cumulo, sæuius
exagitetur nouaq; indies funestorum casuum quasi pro-

cella agminatim ingruente, obruatur. Nec existimo
vllius ingenij tam fecundum esse flumen, non si vel
Tulliani vel Demosthenici possideat eloquij diuinam
vbertatem, quæ magnitudinem malorum nostrorum
æquare possit oratione, vel digna satis lamentatione
prosequi. Maiora enim sunt & atrociora quæ patimur,
partim ex arcanis Fatorum decretis, quæ suæ tantum
cognitioni reservata esse Deus voluit, partim peccatis
nostris multiplicibus ad pœnam iustam iam olim ma-
turescentibus, quàm vt vlla humana eloquentia satis
deplorari queant: Adeò vt vel fidem non mereantur
apud exteros, extra sensum adhuc miseriarum nostra-
rum positos. Qui sanè immodica, nimisq; Tragica
exaggeratione nos vti aiunt, in malis quibus premimur
commemorandis, etiamsi ea, quæ vidimus oculis, &
sustinuimus ipsi, longè mitius quàm res se habeat,
apud illos exponamus. Quæ ipsa inclementia, securi-
tatis perpetuæ Comes, naturalis est in hac hominum
stupenda duricie, vt ocio perenni voluptatibusq; dif-
fluente, & altissima pace beati, frigidissimè semper
afficiantur alienis incommodis, quorum præsertim ex-
pertes & immunes se mansuros sibi persuaferunt: Imò
tanquam ad terrendos tantum peregrinos & commo-
uendam apud credulos miserationem, conficta, inhu-
mana *Παροξυσμια* derideant & exagitent, tantum
abest vt solatium vel auxilium vllum afflictis conentur
afferre.

afferre. Quibus equidem, aliud non imprecor, quàm ut tranquillitatis istius, qua læti perfruuntur, auream felicitatem diuinæ bonitati acceptam referant, eamq; ad leuandas mitigandasq; debitis officijs vicinorum sociorum angustias, non ad calamitates alioquin per acerbias cumulandas conferant. Quin memores mutabilitatis ac inconstantiae rerum humanarum, nostro malo potius quàm suo, hostem truculentissimum, per quem nos ad extrema redacti ægrè iam languentem spiritum ducimus, metuere incipiant, ac sanguine fortiter pro libertate Auita profuso, à turpissimæ seruitutis, quo nos iam dudum premur, iugo se liberent: non tam vitæ huius caducæ conseruandæ studium, quàm propulsandæ Tyrannidis ipsa morte durioris necessitatem sibi proponentes. Sed iam his breuiter ex iusto quodam dolore præmissis ad institutum reuertamur. Quamuis autem plurimæ & maximæ nunc quoq; mæroris longè grauiusimæ causæ, Gentem afflictissimam nostram conficiant, ista tamen calamitate lugenda vehementer exasperata est, quòd amisit Heroëm Præstantissimum, Veturitate & Nobilitate Generis Insignem, Illustrem & M. D. Gabrielem Perenum, cuius non tantum Auus & Pater, duo lumina virtutis Pannonicæ illius Auitæ, amplissimos quosq; gesserant honores: Sed ipse etiam laudabilibus Maiorum vestigijs generosè insistsens, inde ab adolescentia, ad dignitates quasq; post Regij

fastigij culmen splendidissimas, tanquam per gradus conscenderat.

Vt autem breuem Historiam totius curriculi ipsius rerumq; maximè memorabilium, quæ in Gubernationem Togatam & Bellicam inciderunt, pro ratione præsentis temporis texamus: Natus fuit hic Gabriel Perenus, Anno Christi 1532, in arce Therebes Familiæ Perenæ sede vetustissima, 9. die Augusti: Patre Petro Pereno, Emerici filio, quorum excellens virtus, fortitudo, pietas, sapientia, ac in Gubernatione Reipub. multis asperis rebus perspecta fides, solertia & vigilantia ab omnibus nunc quoq; vna voce celebrantur. Quæ ipsæ dotes Heroicæ, Palatinum etiam Regni Supremum, quæ proxima Regiæ dignitas est (veteribus Præfectura Prætorij appellata) ambobus pepererunt. Quo in Magistratu, summa cum laude & admiratione omnium, magnoq; cum Patriæ emolumento, versati sunt. Ac Emericus quidem Perenus, Principis nostri Auis, Stephani Pereni fuit filius, Matthia regnante, Procerum Vngariæ Potentissimi, cuius frater Franciscus Perenus in expeditione Austriaca strenuam & fidelem Matthiæ Regi cum nauaret operam, in oppugnatione cuiusdam arcis fortiter dimicans occubuit. Eius sepulcrum Posonyj visitur, addito præclaro elegio, quòd quingentorum annorum Familiam Pereniacam virtutis suæ gloria auxisset & illustrasset. Emericus
Perenus

Perenus ergò, melioribus adhuc natus temporibus, nec dum vrgentibus infelicem Patriam tot fatalibus cladibus, paulò tranquilliozem Gubernationis cursum, vsq; ad placidam senectam habuit, sapientia, virtute, dignitate, opibus & gratia inter omnes Regni Proceres florentissimus, Matthiæq; Regi, cui in varijs bellis egregiam nauabat operam, carissimus. Quo defuncto, sub Rege Vladislao, qui Matthiæ successerat, Palatinus Regni summus fuit, quem Magistratum vsq; ad exitum vitæ laudabiliter administravit. Mortuo Vladislao, Gubernator Regni ab Optimatibus creatur, cum Ludouicus per ætatem impuberem, parùm esset idoneus Imperio, propter continuas Turcarum incursiones difficilimo. Nondum enim Ludouicus annum ætatis vndecimum excefferat, cum Pater Vladislaus, Anno Christi 1516 moreretur. Obijt Emericus iam ætate grauis, honoribus & dignitate prope Regia Clarus, Anno Christi 1519. quinto Februarij, biennio ante captum Belgradum, Cuius corpus in Oppido Therebes sepultum iacet. At Petrus Pereni, quem hic noster Patrem habuit, ætas in turbulenta admodum & luctuosa incidit tempora. Cum iam post expugnatum à Solymano, Anno Christi 1521. Belgradum, acceptamq; paucis post annis funestam illam cladem Mobacianam, (ex qua & ipse Petrus vix euasit) Regni antea potentissimi opes ita accisæ essent, vt exigua aut nulla
potius

potius spes appareret, eas in statum pristinum posse
restitui. Respub. enim Vngarica factionibus Procerum,
qui cladi illi superfuerant, partim has, partim illas par
tes exitiali ruentis Patriæ Fato fouentium, duorumq;
Regum infelicissima Pannoniæ sorte, de titulo magis
Regni quam Regno dimicantium mutuis bellis, lacera
batur tristissimè. Hacq; occasione non segniter vtens
Tyrannus Turcicus suis rebus non deerat, sed paulatim
longius ad Imperij sui terminos dilatandos progredie
batur. In hac rerum perturbatissimarum fatali despe
ratione, cum collabentis iam & ruentis Reipub. reli
quias omni ope, consilio, viribus, colligere, fulcire, in
spemq; meliorem Vir acerrimus, & ad summa quæq; si
tempora virtuti fauissent, natus, conaretur erigere,
pro salute Patriæ grauißima quæq; non recusauit adire
pericula, nec laboribus, nec opibus, nec deniq; vitæ suæ
parcendo. Ideoq; in maximas sæpè, & penè inextrica
biles incidit difficultates. Nam à Solymano quoq;
Imperatore Turcico, Anno Christi 1532. ad obsidionem
Viennensem iterum repetendam exercitum immensum,
ducente, per Baronensem inferioris Pannoniæ tractum
vini generosissimi feracitate post Syrmium, facile prin
cipem, vbi & Petrus Perenus circa Soklyosium &
Valponium ditionem amplam vsq; ad Drauum flumen
obtinebat, ad vicum Beremenum captus fuit. Ac
post terribilem illam expeditionem in oppugnatione
Castelli

Castelli Kőzögh multum retusam, regresso Solymano, Belgradum in custodiam deductus, hincq; dimissus est multis aureorum millibus numeratis, filioq; Francisco admodum puero, Obside dato, quamuis publica fide à Tyranno ad colloquium euocatus fuisset. Metuerat enim Solymanus, ne Vir acer, præaltosq; gerens spiritus, et alioqui inter Procures Vngariæ, qui iam supererant, Imperio validissimus, aliquid hostile à tergo relictus moliretur. Quin antea quoq; pari iniquitate fortunæ circumuentus, in captiuitatem periculosam ad Caidochum deuenerat: Sed non multò post liberatus, multa egregiè pro vtilitate publica, quamdiu vixit, tentauit, ita tamen vt fortibus ausis, minus æquam vt plurimum fortunam, Fato scilicet Patriæ iam inclinato, experiretur. Tandem criminationibus iniustissimis maleuolorum & inuidorum apud Regem Ferdinandum oppressus, ad Strigonium tertio capitur, Anno Christi 1542, ac in sex annorum carcere indignissimo, mærore & squalore confectus vitam claudit: Anno Christi 1548. Etatis vero 47, cum iam antea hanc urbem Patatchiensem ipse non integro duorum annorum spacio fundasset, mænibusq; cinxisset, nec non præclara virtutis, industriæ ac sapientiæ suæ monumenta posteritati imitanda reliquisset. De cuius Viri varia fortuna, rebusq; gestis & Paulus Iouius Consuli potest, quamq; parum æquus nonnunquam famæ illius in

mutationibus quibusdam publicis nimis acerbè trutinandis. / Quæ cum promiseria fatalium temporum, Consilia etiam Petri quanquam erga Rempub. optimè affecti, vnà secum necessario traxerint, Censura benigniore examinari, & candidè molliri debuerunt. Illud exemplum pietatis ipsius prætermittendum non puto, diuturni illius carceris pædorem & nauseam, animo nullius culpæ conscio, ideoq; forti ac excelso cum toleraret: vt honesta aliqua pioq; Principe digna oblectatione nonnunquam reficeretur, tædiumq; captiuitatis animo excuteret, Historias Veteris & Noui Testamenti insigniores colligebat, appositissimeq; inter se comparatas, pictoris, quem ad hunc vsum alebat, manu scitissimè curabat efformari, subiectis etiam versiculis, picturarum collatarum harmoniam concinnè complectentibus. Quæ quidem picturæ venustate Italicæ subtilitatis non carentes, nunc quoq; extant. Testamento condito iniunxit Gabrieli filio, vt doctrinæ prioris tunc iam per Vngariam passim latè serpentis patrocinium constanter in ditione sua susciperet, Doctoresq; Euangelij, contra omnium aduersariorum molitiones tueri exemplo suo pergeret, auxilium certum in eo pio studio propagandi cælestis veritatis cognitionem, à Deo habiturus. Sed his breuiter pro necessitate præsentis narrationis, insertis, ad historiam institutam veniamus.

Ex hoc itaq; tam excellentis virtutis Prosapiæq;
antiquissimæ Parente, cum esset prognatus Princeps
noster, statim à prima pueritia, indolis præclaræ, vir-
tutumq; Avitarum Illustria semina cœperunt in eo se
ostendere. Adeò enim non degeneraturus videbatur, à
Generosa Maiorum suorum laude, vt potius magnum
decus ac lumen in suam Familiam, si superuixisset, im-
portaturus existimaretur. Cum ergò & ingenij in eo
esset vis acerrima & bonitas naturæ excellens, ad li-
terarum studia adhibitus est, vbi primum per ætatem
disciplinarum capax esse potuit. Ac deinde in tota ado-
lescentia, viros pios, honestos & eruditos, magna cum
cura & delectu conquisitos, doctrinæ, institutionis,
vitæ & morum Magistros à latere semper habuit, vt
quæcunq; ad summam expectationem & laudem na-
tum, ad Gubernationemq; Reipub. & quidem durissimis
iam cladibus concussæ, olim accessurum scire oportere-
ret: In ijs omnibus magna contentione Præceptorum
& fide excoleretur. Proinde cum & ingenio natu-
ræq; spontè ad laudem & decus incitata, ad summa
quæq; consequenda pronus raperetur, in omnium hone-
starum artium, virtutum, ac pietatis præsertim veræ
studio, laudabiles fecit progressus. Missus est postea in
Aulam Ferdinandi Cæsaris, à Matre Clara Zekelia
Præclaræ Nobilitatis ac virtutis Fœmina, Parente
iam extincto, vbi optimis exemplis, quorum isthic fœ-

C 2 cunda

cunda tunc erat copia, ac seueriore disciplina, quàm domestica, (quanquam & ea satis accurata fuerat) institutus, Generosæq; & Auitæ laudis non tantum tuendæ, sed etiam amplificandæ alioqui cupidus, magnam omnibus expectationem de se concitauit. Vbi domum rediisset, ac iam ætas coniugio non planè esset immatura, nec successorem vllum legitimum, si absq; liberis decederet, habiturus videretur: Vxorem admodum Iuuenis suasu quorundam Procerum duxit, Anno ætatis 20, 19 Octobris, Anno Christi 1552, ex Nobilissima & Antiquissima Stirpe eorum Principum, quibus fides & virtus eximia in defensione Patriæ duris sæpè in rebus spectata & explorata, cognomen REGNI dedit. Duxit ergo filiam Ladislai ORZAG Heleenam nomine, pietate, pudicitia, modestia, fide & amore erga maritum, reliquisq; dotibus, quæ Generosis Matronis decus & laudem conciliare solent, Ornatissimam. Cum qua, licet liberis nullis susceptis, amantissimè ac coniunctissimè totos annos quindecim vixit, in vera Dei agnitione & inuocatione, varijsq; Regni periculis sociam & adiutricem eam habens. Cum autem hic Princeps noster natura etiam esset ad placiditatem quandam morum & placabilitatem propensus, ab omni sæuicia & truculenta feritate alienus, lætione etiam Historiarum assidua, qua impensè delectabatur, aliorumq; vtilium scriptorum cognitione, naturæ boni-

bonitatem adiuuans, ad singularem moderationem, lenitatem ac clementiam, cum iusta tamen & Principe digna gravitate temperatam, se composuit. Quoties à cura Reipub. vacatio aliqua ipsi concedebatur, in lectione, sæpè etiam in scriptione, materiarumq; præsertim Theologicarum meditatione omne tempus collocabat. Ac præcipuè Textum Sacrorum librorum, Interpretesq; probatiores tam Veteres quàm Recentes diligenter ac studiosè euolvebat. Viros etiam eruditionis laude celebres, ubicunq; commendari audiisset, partim in Ecclesijs, partim Scholis ditionis suæ ut seruirent, amplis & honestis stipendijs inuitabat. Ideoq; Ecclesiæ & Scholæ ipsius, Viris doctrina ac pietate præstantibus semper floruerunt. Ardens erat in eo veræ & incorruptæ Religionis studium, in fouendis & alendis, ab omniq; iniuria defendendis Ministris verbi sanam & puram doctrinam profitentibus, liberalitas insignis. Corruptelas omnes Catholicæ & Orthodoxæ Doctrinæ, furores & deliria erronearum opinionum, quibus consensus Prophetarum & Apostolicorum scriptorum conuelli, vel quoquo modo puritas Euangelij contaminari, aut deniq; concordia publica labefactari videretur, toto pectore detestabatur: Quin acerrimo Zelo veritatis ab omni labe errorum asserendæ feruens, donec vixit nulla planè turbulenta innouatione, aut Dogmatum à publico & pio Ecclesiæ veræ consensu dissidentium

propugnatione, Ecclesias suas turbari vel scindi passus fuit. Vt autem sedem etiam aliquam honestam, pro reuerentia ministerij ad congressus Ecclesiæ publicos fundaret, Templum in hac vrbe Sarospatak, vbi frequentius Aulam suam habebat, priuata impensa erexit, pro Regionum istarum modo sumptuosum & magnificum. Gubernatio præterea talis erat, vt in ea virtutum Politicarum Illustria eminerent exempla, prudentiæ scilicet, iusticiæ, grauitatis, moderationis ac clementiæ, cum quadam seueritate conditiæ, castitas in vita domestica per omnem ætatem inculcata fuit. Comitas & facilitas erga subditos, à quibus adibatur amabilis, nisi quod morborum asperitas paulò difficilior postea illum reddiderat, citra omnem tamen inclementiam. Patientia etiam in morbis ac fortitudo admirabilis, quibus per naturæ & valetudinis imbecillitatem sæpè tentabatur, ætate præsertim maturescente, grauissimis. Legum & Iudiciorum vindex & defensor erat acerrimus. Ac sicut innoxijs Ciuibus quietem & securitatem præstabat, omnem ab illis iniuriam prohibens: Ita flagitiosos, rapinis vel latrocinijs infames, ac præsertim vagarum libidinum fæditate se polluentes (nullum enim scelus peius oderat, aut grauius puniebat) procul ex suis finibus arcebat, pœnas legibus debitas rigidissimè ab eis exigendo. Quin homines suæ ditionis, quam peramplam & populosam habebat, ab
omni

omni iniuria & maleficio tuti, rem suam familiarem liberè administrabant, agros & vineas colebant, neq; rapacitatem aut violentiam prædatorum alienas facultates sæpè inuadentium pertimescebant. Porro cum infatigabiles easq; tristissimas Patriæ mutationes vita Principis nostri incidisset, atq; ideò operam ipsius & fidem, in varijs Regni difficultatibus, Respub. requireret, nec laboribus nec impensis pepercit ullis, quin ad omnem occasionem Patriæ salutarem se offerret promptissimus. Unde ad amplissimas etiã Dignitates et Præfecturas prouectus est. Nam Anno ætatis 22, Anno Christi 1554, 8 Martij, Supremus Regni Vngarici Dux & Capitaneus à Rege Ferdinando constituitur. Quamuis autem ætas tantæ molis Gubernationi, tempore præsertim turbulentissimo, impar esse videretur: Tamen cum & ipse, diuina quadam ingenij solertia, virtute, ac inuicta animi magnitudine supra ætatem excelleret, Consiliariorum etiam & Præfectorum Militarium, quos Insignes semper apud se habebat, fideli & prompta opera vteretur, eximia cum laude Magistratum illum gessit: Quamq; labanti iam & ad ruinam per præceps tendenti Patriæ opem ferre potuit, benè mereri de Repub. conatus est. Sub idem tempus & Thaurinorum Regalium Magister creatur, cuius ad Munus pertinet liberarum Ciuitatum controuersias cognoscere, si quando ad Aulam Regiam deferuntur. Hæc etiam dignitas

dignitas inter Clarissimos honores, qui Familyjs Illustribus à Rege deferuntur, haberi solet. Hinc ætatis anno 31, Anno Christi 1563, Decemb. 27, cum iam & ætate ad iustam maturitatem progressus, & alioqui naturali quadam iudicij in rebus grauißimis sagacitate pollens, vsu deniq; familiariq; consuetudine sapientum Virorum, qualium frequenti corona Aulam suam exornare gaudebat, multa doctus, in summo quoq; Imperij Senatu, Consilio & Prudentia iuuare posse Rempub. videretur, in numerum Consiliariorum Imperatoris & Regis Ferdinandi consentientibus Optimatum suffragijs cooptatur. Vbi in Publicis ysq; arduis Regni deliberationibus, sapientia excellens, iudicij dexteritas, consilyq; promptitudo magno vsui fuit Reipub.

Tandem, cum ad Annum Christi 1567, currentem, ætatis verò suæ 35, qui etiam vitæ vltimus fuit, peruenisset, Supremus Curie Regiæ Iudex 10 Ianuarij eligitur, quæ dignitas in hac reliquiarum Regni tristilaceratione ac dissipatione, proxima post Palatinum censetur: Is enim honos, Regno scilicet amplissimo in has angustias redactò, iam expirauit. In eo Magistratu, inualecente morbo Articulari, qui postremis annis grauitè illum afflixit, diu operam suam præstare Reipub. non potuit, in ipsis statim auspicijs adeptæ huius dignitatis extinctus. Cum enim ad Pu-
blica

blica Regni Comititia ab Imperatore & Rege Maximiliano mense Maio, Posonium euocatus fuisset, quamuis corpore totus languens, ex morbig. atrocissimi diuturna vexatione planè attenuatus & confectus: Nihilominus afflictæ etiam & perimbecillæ valetudini parere noluit, modo ipsius præsentia iuuari posset Respub. Itaq; partim ex vectionis illius insuetæ impatientia, partim vero æstus feruentissimi, quo per totum iter torrebatur, violentia, partim deniq; morbi iam confirmati, tabificoq; alui fluxu accedente, exasperati sæuicia, vires naturæ languidas opprimente Posonij 28. Iunij placidissimè extinguitur, in vera filij Dei Domini nostri Iesu Christi, quem toto vitæ suæ cursu sanctissimè conluerat agnitione, postquam assiduus & pijs precibus, Spiritum & Patriam afflictam Deo commendasset. Quem nunc ex corporis huius ærumnosi ergastulo liberatum, consuetudine sanctorum Angelorum ac beatorum in cœlesti illa Patria, ad quam semper toto pectore aspirabat, lætum perfrui nihil dubitamus, ex illorum numero eum esse certo credentes, de quibus scriptum est:

Beati mortui, qui in Domino moriuntur.

Cum ergò Spectabiles & Magnifici Domini, Generosaq; Nobilitas, tam salutari, pio, moderato ac sapiente Governatore sit orbata Pannonica Respub. meritò luget, suumq; verum dolorem publica testatur mœsticia. Habitum mutauit frequentissima concio,

D   commu-

communisq̃ Plebs, Parente optimo se orbatam flebiliter queritur. Amisimus enim Sp. & M. Domini, Nobiles Generosi, Civesq̃ Ornatiſſimi, amisimus inquam veræ Religionis, pietatisq̃ Christianæ Vindicem, Propugnatorem & Tutorem acerrimum. Qui ſincerae de Deo doctrinae aſſertor pientiſſimus, communis omnium in Vngaria Eccleſiæ Chriſti Miniſtrorum Patronus veriſſimè habebatur, vt pote quorum pleroſq̃ propter confeſſionem in vincula coniectos, ex carcere etiam liberaſſet. Omnes, hic, impias, hæreticas & ſcandalofas opiniones, contentioſas & inanes rixas, quibus pax & tranquillitas Eccleſiæ in iſta ambitione inquietorum ingeniorum turbabatur, procul ex his Oris remouebat. Amiſit Procerum ordo, Nobilitasq̃ Pannonica Principem Stemmatibus Vetuſtiſſimi & Clariſſimi, in quem iam vnicum oculi omnium defixi, ſpesq̃ reliquiarum Regni afflictiſſimi, tanquam perſugium quoddam vltimum relictum, recumbere videbantur. Et quidem amiſit, in tanta paucitate, ne dicam extrema defectione Familiarum illarum Illuſtrium, quarum ſætura, vel regnante Matthia, ſœcundiſſimum fuerat Regnum Vngaricum. Amiſit Plebs etiam Patronum ac Curatorem beneficiſſimum, Subditorum Proteſtorem & Paſtorem vigilantiffimum, imò omnium Prouincialium, in maximis vel proximarum Tartaricarum vaſtationum periculis, aſylum certiſſimum

et tutissimum. Amisit deniq, quod sine lacrymis dicere
nequeo, et Schola nostra, imò vniuersa res Literaria,
magno cum bonorum studiorum et irreparabili dispen-
dio, Mæcenatem benignissimum, sub cuius Patroci-
nio, liberaliq, nutritione, domicilium certum, alimen-
ta copiosa, requiem constantem, præsidia deniq, omnia,
nobis nostrisq, Musis polliceri magna cum fiducia non
verebamur. Hic enim tanquam Princeps Sapientis-
simus, Consilioq, solertissimus, cum optimè intelligeret,
quantum conferret ad salutem et incolumitatem sta-
tus publici, Scholas tueri, artiumq, honestarum studia
fouere, et alioqui ipse doctrinæ esset cupidissimus, Vi-
rorumq, aliqua eruditionis commendatione Clarorum
non iniquus æstimator, Scholas in sua ditione florentes
semper vt haberet sollicitè prouidit, ac præsertim in Ci-
uitate Sarospatach, ex qua velut ex equo Troiano, Vi-
ri pij et docti, qui nunc passim per Vngariam magna
cum laude in Scholis et Ecclesijs seruiunt, prodire.
Cumq, in tam funestis Patriæ nostræ perturbationi-
bus, dissipatas circumquaq, et fugatas bellorum imma-
nium fœdis tumultibus videret bonas literas, Cœperat
velut ex naufragio, Musas incertis sedibus palantes ite-
rum vsq, ex Transsylvania recolligere, in hacq, sede,
quam studijs nostris, tanquam quietiorem et magis op-
portunam in sua ditione delegerat, omni ope ac liberali-
tate complecti, vt nihil studiorum Iuuentutis conuodi-

tatibus deesse pateretur." Adornabat etiam in vicina
Neapoli Scholam multò frequentiore, quam donatio-
nibus munificis ornare, fundisq; opimis dotare decreue-
rat, si longior illi vita contigisset. Atq; vtinam plenius
paulò curriculum tam liberali ac propicio Musarum
Nutricio, Parca studiorum bonorum commodis hac
in parte malignior non inuidisset. Maximam certè
spem Optimus Mæcenas amplissimæ erga doctrinæ stu-
dia voluntatis excitauerat, quam summo etiam cum
Reipub. bono, re fuerat comprobaturus. Hæc autem
orbitas eò acerbior nobis, qui Musas in perpetua tre-
pidatione hostium ceruicibus nostris incumbentium
colimus, accidit, quòd infelici isto & deplorando secu-
lo, raros, imò vix vnum aut alterum conspiciamus ex
Optimatibus adhuc reliquis, qui literarum fouendarum
curam, Scholarumq; conseruationem in hac teterri-
morum bellorum Ciuiliū & externorum funesta
grassatione, ad suum putarent pertinere officium. Inde
fiet, vt Barbaries Turcica, cum Imperij sui limites lon-
gius in dies promouendo, rabiosius in Gentem nostram
sæuiat, studiaq; disciplinarum necessariarum pietatisq;
Christianæ, passim, vt oculis cernimus, in hac seruitu-
te fædisima negligantur, (Ad illarum enim culturam
fructuosam, mediocribus omninò Halcyonijs opus es-
set) paulò post non tantum Religio vniuersa, sed bone-
starum etiam artium studia, vnaq; omnis humanitatis

ac disciplinæ ciuilis constitutio, in hac Gente miserrima
prorsus intereat.

Dignissimè igitur iustissimisq; de causis deflemus. Spe
Et abiles et Magnifici Domini, Nobilitasq; Ornatissima,
præmaturū Reipub. q; nimium intempestiuū obitū Illu-
stris Principis nostri, vniuersusq; Ciuū ordo pullā vestē
indutustā lacrymis q; lamentis et vultu, publicam luct-
us testificationem nō iniuria ostendit. Occidit enim, occi-
dit, Princeps, pietatis, pacis, quietis ac salutis Patriæ
studiosissimus, Tumultuum, dissidiorum intestinorum,
nefandorum bellorum ciuiliū (quæ Patriam mise-
ram in has ærumnas & clades nunquam explicabiles
coniecerunt) hostis infensissimus. Nihil aliud vn-
quam præter commodum publicum, incolumitatemq;
Patriæ spectauit. Nullius vnquam factionis aut mo-
tus seditiosi, Reipub. q; noxi excitati reus agi po-
test. Nullum etiam per vim iniustam aut Tyranni-
dem oppressit. Quin potius apud omnem posteritatem
hoc nomine prædicandus, quod ruentem iam ad exci-
dium, Fatis sic volentibus, Patriam, omni conamine,
labore, consilio opibusq; fulcire, in statum tolerabilio-
rem restituere, pacem deniq; & tranquillitatem com-
munem, qua nihil vnquam carius, vel antiquius habu-
it, tueri conatus sit.

Ac certè meritò dixerim illum scopulis marinis
rigidiorem, imò omni Tigride sæuiorem, qui ad con-

speculum & considerationem calamitatum Patriæ ob
oculos positarum, quarum maximam partem ferimus
singuli, cuiuscunque ætatis & conditionis existi-
mus, non totis visceribus commoueatur. Vt enim cla-
des tum veteres tum recentes Vngariam deploratissi-
mam inde ab anno Christi 1441, quo Belgradum ab
Amurathe Turcarum Imperatore septimo primum op-
pugnatum est, (florente nimirum inuictæ Virtutis
Herœ illo Iohanne Huniade, Viro æterna memoria
dignissimo) sine intermissione excipientes præteream;
Circumspicite quæso Vetustissimarum & Præclaris-
simarum Familiarum reliquias, illarum scilicet, quæ
fortissimis in Turcicum hostem virtutis suæ editis fa-
cinoribus, felicissimos de Barbaris Triumphos sæpè
reportauerant, indeq; decus eximium gloriamq; semper
victuram sibi parauerant. Inuenietis vel ab infausta
illa, atrox semper carbone signanda clade Mobaciana
Anni 1526, (Nam de prioribus temporibus nunc non
est dicendi locus) Stirpem Nobilem bellatorum He-
roum magis ac magis quasi Fato quodam deficere cœ-
pisse, ad eamq; iam paucitatem redactam, vt vix duo
vel tres superesse videantur, in quorum virtute ac in-
dustria reliquæ Regni spem aliquam ponere melioris
in posterum status posse videantur. Florebat certè
non ita dudum Potentissimum Vngariæ Regnum fæ-
cunda Procerū Vetustissimæ Stirpis sobole, dum Fata
patic-

patiebantur, in vegeta adhuc & florida maturitate
constantis ætatis illam vires suas exerere. Verum fa-
tali post & periodica ingruente conuersione, vergen-
tibus, extincto præsertim Matthia, rebus omnibus in
deterius tam priuatim quàm publicè, multitudine eti-
am hostium, vires nostras languescentes opprimente,
Crescentibus insuper factionibus funestissimis ex sum-
mo illo potentia ac gloria in æpulò progressæ fastigio,
in seruitutem istam teterrimam demersum est, vt vel
vestigia prioris illius Pannonia non appareant. In
qua certè non sine Vicinarum Gentium turpi dedecore,
Hostem immanissimum tam impunè in Nationem non
malè de Europa Vniuersa meritam grassari patienti-
um, nunc miserrimè conflictatur, nihil aliud dies ac no-
ctes quàm excidium crudelissimum, si Imperata Tur-
cica facere recusauerit, expectans. Adeò grauem &
atrocem Dei aduersus Gentem Pannonicam indigna-
tionem, vel hæc Stirpium Antiquissimarum fatalis de-
fectio, Tyrannisq; acerbissima, qua premimur, ostendit,
vt interim nihil dicam de mutationibus longè tristiori-
bus, quas Familiarum Illustrium interitum comitari,
Historia omnium temporum, adeòq; experientia perpe-
tua docuit. Quamdiu enim Deus Imperia in tolerabili
aliquo & tranquillo statu vult conseruari, donat sem-
per viros Principes, sapientia, virtute, autoritate &
felicitate illos armat, vt salutaris existat eorum Guber-
natio,

natio, possintq; donec ipsi visum fuerit, pacem Reipub., Religionem, studia artium vtilium, leges honestas, disciplinamq; Civilem tueri. Tales, quorum perpauci adhuc supererant, cum iam omnes fermè Deus Patriæ nostræ subduxerit, certissimum est argumentum, sceleribus nostris atrocius irritatum, nondum adhuc pœnarum quamuis acerbissimarum finem & modum vel le facere. Nihil iam dicam de flebili illa, nullaq; humana facièdia dignè deploranda, superioris anni ac proximorum etiam mensium calamitate, quam immanitas Barbarissimarum Gentium truculentia plus quàm Diabolica, ferro, igne, & rapinis obuia quæq; furenter depopulantium, in seruitutemq; morte ipsa tristiorum, tormenta item exquisitissima, miserrimum & inerme vulgus, velut pecora abigentium, Tartariæ scilicet & Turcicæ edidit, adeò vt nulla vnquam clades acerbior cruentiorue post Mohacianam illam, tot Procerum Nobilissimorum, ac Regis ipsius cæde fœdatam, Patriæ extiterit. Quin flammantes à Turcis incensos agros, vix vnico ab hac Vrbe milliari vel hac æstate oculis conspeximus, multaq; millia fratrum nostrorum penè in conspectu nostro cum ingenti præda abripi, vt fremitum, & hinnitum hostilium equorum exaudire possemus. Nam de luctuosa vastatione anni præcedentis 1566, qua totus hic tractus Bodrogi amnis, amœnitate situs affluentiaq; non tantum piscium,

scium, sed rerum omnium ad victum pertinentium, nullo Pannoniæ Cis Tibiscanæ Parti secundus, per furentes infernali rabie Tartaros, vnica nostra Vrbe ista incolumi manente, ad Cassoniam vsq; & Beregzauium flamma & ferro absumptus, ac solo crudelissimè æquatus est, nunc non finit dolor dicere. Nullum enim vquam fœdus, vel magis miserandum spectaculum vidimus, cum præter rudera, & cineres vix dum sopitos exustorum & adhuc fumantium Oppidorum, ac Vicorum, frequentibus antea incolis habitatorum, miserimi Coloni, qui diræ cladi superfuerant, regressi, sedemq; suam pristinam cum lacrymis requirentes, nihil omnino cernerent. Quin maxima pars eorum, vel loca ipsa domiciliorum, quæ paulo ante inhabitauerant, non poterant agnoscere. Sicq; abscedentibus, audita morte Solymani, hostibus, alij cauernas subterraneas instar Troglodytarum sibi fodiebant: Alij vero con-Jarcinatis vtcunq; ex sarmentis & virgultis, humilibus casulis, stramineq; vili tectis, hyemem asperrimam, cum vxoribus paruulisq; liberis, in extrema mendicitate victus cogeantur traducere, vtpote quibus præter laceras sordidarum vestium reliquias, incendio absumptis, vel abreptis per hostem omnibus, nihil planè superesset, vt vel atro pane crudelem famē liberorum euilantium solari non possent. Tunc certè Ciuitas hæc nostra, quam vmbaculo potentis dextræ suæ protense

E inter

inter medios hostium furores, impressiones quotidianas in suburbia ipsa, extremo conatu facientium, miraculose conseruauit, luculentissimum, ac ipsis penè manibus palpandum Diuinæ Protectionis ac Prouidentiae habuit testimonium.

Taceo & illud, quod eodem simul tempore, quo Fata ipsa ad excidium nostrum conspirasse videbantur, amiserimus Giulam, propugnaculum Regni munitissimum, vnde cum tractu TransTibiscanae Pannoniae Nobilissimo, Viris pugnacissimis, Duce demum Ladislao Kerechenio laudatissimo. De cuius Urbis situ, non ingratum fortasse fuerit aliquid inferere. Giulia Ciuitas amplissima, ad Chrysium amnem in Transsylvania ortum, à quo interluitur, cuiq; aurea ramenta, quae voluere consuevit, nomen dederunt, posita est, in comitatu Zarandienfi, 12 circiter à Temesuario milliaribus. Vbertas soli mira, pecoris, frumenti ac vini feracitate, per longum tractum porrectum inter Marusium & Chrysium fluuios, feliciter luxurians. Vrbs ipsa vetustissima à Giulia Hunnorum Duce, qui & Albam Iulam in vicina Transsylvania vel fundauit, vel certe restaurauit, cognominata creditur. Habet ea arcem quoq; natura loci, multoq; opere firmissimam, quae post amissum Chanadinum, Lippam, Themebruarum, reliquaq; meridionalis illius Pannoniae Castella, per annos complures, Turcarum perpetuas incursiones fortiter sustinuit,

sustinuit, illamq; Oram latissimè, vsq; ad Tibiscum & Danubium tutata est, cum præsertim assiduis Prælijs exercitato milite veterano, semper abundaret, militaresq; Præfectos, Pugnaces, & acres haberet. Sed anno proximo 1566, Solymanus Perthalem Bassam cum Centum Millibus armatorum ad obsidendam eam cum misisset, per totos menses duos, à 2 Iulij scilicet, vsq; ad 2 Septembris, dies ac noctes, omni genere apparatus Bellici, sine intermissione oppugnata, ad postremum, quamuis fortissimè propugnantibus obsessis, domita & in Potestatem hostium redacta est, cum inestimabili totius Prouinciæ dispendio, captis aut trucidatis ferè ad vnum Propugnatoribus, desideratis autem (vt fertur) quindecim Turcarum millibus. Non multò antè (29. Augusti scilicet) perijt Zige-
thum, arx, insularis situs naturali munitione, arteq; validissima, Simigiensis Prouinciæ caput, frustra & anno 1556, instructissimis Turcarum copijs tentata, sed tandem anno Superiore ipsius Barbari Imperatoris Solymani immenso apparatu, exercituq; non pauciorum quam 500, vt fertur, millium per duos menses multo cum cruore expugnata, cæso isthic Heroe fortissimo Nicolao Sdrinio, Croaciæ Bano, Bellatoribusq; lectissimis, cum quibus certè flos reliquiarum totius militiæ Vngariæ occidit. Quamuis victoriâ eam ipsius Tyranni etiam Turcici Mors, qua in illa obsidione teterrimâ

exhalauit animam, ac ducenta ferme millia Turcarum in oppugnatione amissa, non minus funestam ac lacrymosam etiam hosti reddiderit, quàm Rhodi expugnatio Anno 1523 fuerat, quanuis ea obsidio totos vndecim menses durasset. Iam verò quibus rabies seui Martis adhuc pepercerat, & ad aliquas meliores spes Patriæ reseruauerat, en mors violenta domi abripit, vt omni humano præsidio nudata Respub: Vngarica, tandem non multo post funditus occisura videatur.

Ac fortasse iactura laudatissimi Principis nostri, immatura morte propter ingratitudinem nostram dona Dei æstimare non solitam, prærepti, minus esset acerba, si hæredem aliquem reliquisset, qui Cubernationis onus excipiens, ipsiusq; virtutum, quarum exempla præclara reliquit, imitationi succedens, laboranti, omnibusq; iam præsidijs orbatae Reipub. succurrere conaretur. Sed inuiderunt Fata iam dudum irata, hanc quoq; non postremæ felicitatis vsuram Patriæ afflictissimæ, ita in Familiam Perenam Sexcentorum Annorum Vetustate multisq; rebus pro Patria fortissimè gestis, Nobilissimam, dignitate, potentia, opibus ac honoribus semper ad nostram vsq; ætatem Clarissimam, cum vltimo isto hærede radicitus excinderent. Adeò nullum iam nobis solatium, in tanta rerum desperatione, nullumq; certum perfugium, in hac Familiarum Heroicarum fatali interitu reliquum est, nisi vt conuertamus

uertamus ad te oculos nostros Domine Deus Clementissimè, Protector, Defensor, ac Pater noster vnice, orantes suppliciter, vt tandem intolerandas misérias afflictæ Gentis mitiges: Rempub: Vngaricam tot bellorum infandorum tempestatibus durissimè quassatam, lanienis Ciuiliū dissidiorum exhaustam, & penè ad extremum excidium vastatam, clementioribus tandem oculis digneris respicere. Duces salutare in hac flebili orbitate nostra sufficias, qui pro gloria sanctissimi nominis tui asserenda, salutēq; Patriæ, nullo iam humano Patrocinio subnixæ, sanguinem ac vitam ipsam profundere non recusent, aliquamq; ruenti Pannoniæ opem afferant. Nisi enim pro tua inexhausta bonitate nostram sortem miseratus, Pænarum, quibus tamen longè grauiorē promernimus, modum aliquem feceris, ac rabiosè grassantem Tyrannidem istam Turcicam, dirasq; in Sanctum nomen tuum, Dominumq; ac Deum Nostrum Iesum Christum blasphemias euomentem potenter represseris, haud dubie, vagi, profugi & exules omnes erimus in terra aliena: Tuæ laudis ac nominis in Gente Vngarica conticescet celebratio, postquam iniquitates nostræ sicut venti dissipauerint nos, instar Gentis Iudaicæ in seruitutem tristissimam abreptæ finalemq; dissipationem deductæ, propter infanda, quibus te ad iram olim pronocauerunt flagitia.

Quare vt tandem querelis istis lugubribus finem
faciam, Spectabiles & Magnifici Domini, Nobilitas
Generosa, Ciuesq; Honestissimi, Princeps quidem nô-
ster defunctus, & ex hac ærurnarum valle, ad æter-
nam illam beatitudinem conuictumq; cælestem trans-
latus, suo nomine lugendus non est. Nam donec vixit,
Genere, autoritate, gratia, opibus, summisq; dignitati-
bus florentissimus, vitam in vera Dei agnitione et inuo-
catione traduxit, in varijs ijsq; difficilimis Patriæ tem-
poribus promptam, fidelem et vtilem operam, magna cū
laude Reipub. præstitit, Familiæ Perenæ Illustrē glori-
am, Auitumq; decus ad vltimum vitæ terminum lau-
dabiliter conseruans, ac non dubia spe ad æternam cum
Deo societatem ex hac mortali & ærurnosa vita com-
migrans. Nam de difficultatibus nonnullis, quibus fa-
tales miseriæ temporum ipsum quoq; quauis ab omni
nouandarum rerum studio alienissimum, etiam inuitum
implicuerunt, candidi & æqui censores, sicut de viuo
sic etiam de mortuo, nimis asperè, & inclementer non
iudicabunt. Si præsertim benignius expendent, ad
subitas & improuisas Imperiorum conuersiones, qua-
libus velut Euripis subinde adhuc iactatur patria
turbulentissima, Sapientissimos etiam viros, consilio-
rum suorum rationes citra omnem turpitudinem &
infamiam accommodare solere, præsertim si causas ha-
beant

beant graues, quibus peruincuntur, vt necessitati temporum, contra quam aliàs frustra pugnarent, assentiantur, sicut Cicero ipse Philosophorum πολιμάρχης & alibi eruditè disputat.

Vale ergò Princeps Inchyte, multis præclaris in Rempub. meritis Ornatissime, hasq; pias exequias, quas nos Clientes addictissimi, tibi Patrono benignissimo alacri studio, in testificationem pietatis in æternum debitæ offerimus, clementer accipe. Nihil enim habemus amplius, quo triste tui desiderium leniamus, mæsticiam publicam, luctumq; acerbum, quo te præpropera morte ereptum deflemus, testari possimus. Tua certè memoria, beneficiorumq; in Patriam & Ecclesiam collatorum, viuet ad gratam Posteritatem religiosa recordatio, si reliquias nonnullas Gentis Vngaricæ, conseruari placuerit illi Deo, à quo vnico Spem omnes incolumitatis, fortunæ ac salutis nostræ dependent. Quod vt pro sua clementissima benignitate faxit, nec nos qui sanctum ipsius nomen pie colimus, Patriamq; omnium toto Orbe Gentium ærummosissimam ad internecionem vsq; deleri, per blasphemos Christianiq; cruoris inexplebili siti ardentes Turcas patiatur: Quin Ecclesiam semper aliquam per puram Euangelij doctrinam ex hac etiam Gente Pannonica
ad

ad extremam vastitatem redacta colligat, cœtus discen-
tium ac docentium contra omnium impiorum furores,
potenti dextra tueatur, ardentibus votis, per Fi-
lium suum Vnigenitum, Mediatorem ac Sal-
uatorem nostrum vnicum
imploro.

~~D I X I~~

EPITHAPHIVM
EX VTROQVE LATERE
SEPVLCRI MARMOREI
EXCVLPTVM,

EODEM AVTORE.

Pannoniæ Proceres inter Clarissimus Heros,
Vnica spes Stirpis, lux, gloria sola, Perenæ,
Religionis honos, Patriæ Pater (heu breue Regni
Solamen) Populi dubijs in rebus asylum:
Pacis amans sanctæ, bellis civilibus hostis,
Imperioq; bonis clemens, vt fontibus asper,
Securam solitus requiem præstare colonis,
Musarum Portus, tuus ô Ecclesia vindex:
Quo Duce Pannonicis spes fulsit lætior aruis,
Quo moriente labant, & squalent cuncta videmus:
Hic iacet ad luctum Regni Patriæq; perennem
Illustris Gabriel Procerum decus ille Perenus
In Templo sibi quod pridem fundauerat ipse.
Qui licet hic summis perfunctus honoribus amplum
Iam nomen meruit, cui funera nulla nocebunt:
Stemmatitis ecce tamen fatalia stamina Prisci,
Quod per sexcentos nunquam defecerat annos
Finit, & Patrijs obdormijt ipse ruinis.
Hunc Petrus in tumulum sua clauserat ante Perenus

F

Ossa

*Ossa Parens, hanc qui vallauit mœnibus Urbem,
Clara dehinc Mater, Zekelini sanguinis illa
Cum natis geminis, rapuit quos Parca priores.
Vltimus his Gabriel iungit se nominis heres,
Quæ nunc tota Domus cantat super æthera Christum.*

INSCRIPTIO AREÆ
SEPVLCHRALIS.

*ILLVSTRI ET MAGNIFI
FICO HEROI, GENERE, PIETA
te, & Virtute Inclyto, de Repub. & Ecclesia Vn
garica optimè merito, Gabrieli Pereno, comi
ti perpetuo Comitatus Abauuariensis, Supre
mo Curia Regia Iudici, feliciter & sanctè mora
tuo, anno ætatis XXXV. Christi 1567, Iunij
28, amoris constantis ergo, mœrens mul
tis cum lacrymis, Coniux fidissi
ma Helena Orzag
posuit.*

VEXILLI AD TVMVLVM
Erecti Inscriptio. D. M. S.

GENERE MAGISTRATIBVSQVE
Spectabili, Opibus Magnifico, Domino Gabrieli
Perenio

Perenio, Comiti Abattyvariensis Comitatus Perpetuo,
Eodem Anno, Summo Militiæ superiorum Partium
Vngariæ Præfecto, & Thauernicorum Magistro, Con-
siliario Sacræ Cæsareæ Regiæq; Maiestatis, & postre-
mò Iudici Curiae Regiæ, quem Posonij in conuentu
omnium Baronum, lethalis dysenteria confecit 28 Iunij,
1567. Vixit Annos XXXV, Menses XI.

θ. Vxor Helena Orzag
Mœsta F.F.

ALTERA FACIES VEXILLI. D. M. S.

GABRIELI PERENIO, MAXI-
mo Heroi, finitam ob posteritatem Pereniacam
miserando: Virtutem Perennem felici, Cuius sexcento-
rum annorum Familiam Illustrem, cum Regni Spe exi-
gua, brevis hora extinxit, memoriam tantum reliquam
fecit. Vltimus hic hæres, Patriæ penè cineribus suos
coniunxit, æterna spectans, nomen futuræ vitæ conti-
nuum parauit. Vixit Annos XXXV. Menses XI.

θ. vicit Anno 1567. IIII. Cal. Quint. Tri-
umphat æternum.

Vxor Helena Orzag, mœsta amoris
ergò posuit.